

Danice Dekýšovej

Helénistické nástěnné malířství

První část práce se zabývá malířskými technikami a barvami. Vedle užitečného přehledu Scheiblerové by stálo za to přihlédnout zejména k nedávné publikaci Gettyho muzea o barvách a ke katalogu Griechische Skulptur in Farben. K počátkům helénistického malířství se také slušelo všimnout si kanosinských polychromních váz; jejich barevnost i kompozice připomenou některé makedonské hrobky.

Diskuse o Ifigenině hrobce ve Vergině, jednom z nejlepších známých děl raného helénistického malířství vůbec, právem užívá především Andronikovy knihy; jeho připsání samému Nikomachovi nepovažuji sám za nepravděpodobné, natolik se hrobka vymyká standartu ostatních. Stálo by také za to přihlédnout k jejímu novému datování a pokusu o její připsání samému Filipovi II (Bowra a d. nedávno v JdI). V téže práci a v několika dalších je ukázáno, že Filipova hrobka nemůže patřit z řady důvodů (chronologie inventáře) Filipovi, snad by mohla patřit Arrhidaiovi; společný lov diadochů na hlavní scéně by dobře odpovídal situaci po zavraždění Arrhidaia, kdy došlo k dočasnému jejich smíření.

Z dalších makedonských hrobech chybí v práci ta, která byly asi před deseti lety objevena na předměstí Soluně, s námětem podobným Sveštari a Kazanlaku; z hrobek v Thrákii chybí zejména Sveštari a Alexandrovo, z Černomoří stély z Chersonésu, podobné thesalským, a malovaná zeď z Nymfaia se zobrazením lodí, vedle „sklepu“ Demétry a několika dalších kompozicí v 1. stylu. Lze uvítat podrobné pojednání o stélách z několika hrobek v Alexandrii, důležitých pro střední helénismus, ale nějak vypadly ty nejzajímavější scény z hrobky pod palácem Mustafy Paši. Náhrobní stéla v americké soukromé sbírce může být dobře přiřazena k alexandrijským ale i mezi chersonéskými by se našly obdoby.

V práci také chybí italské podzemní hrobky z řeckých měst jižní Itálie, zejména Paestum, ale i Tarent, Lukánie a Apulie, atd., včetně helénistických hrobek etruských; přihlédnout k nim by se bylo slušelo.

U pojednání o Alexandrově mozaice bylo vhodné přihlédnout k diskusi o vzniku její předlohy na Kasandrově dvoře – idealizace Dareia proti Alexandrovi by tomu odpovídala. Malba starší ženy a mladíka s filosofem v Boscoreale vychází jistě z makedonské předlohy, i další příklady uvedené diplomandkou, ale týká se to i mnoho dalších v pompejském malířství – mnohé mytologické scény, z nichž zejména pyramidální kompozice se srovnávají s býkem Farnese a s pozdně helénistickým uměním obecně, krajinky (zejména ony z Odyseje) vycházejí z krajinářství vrcholné s pozdní helénistické doby, slušelo by připomenout i krajinný reliéf té doby; dobré je i přihlédnout k helénistické třeutické a scénám na homérských číších té doby. Za pozornost by stál i přechod od I. k II. pompejskému stylu, ke kterému došlo na helénistickém východě zřejmě dříve než v pompejském malířství.

Práce je dobře vybavena ilustrační částí, převzatou z mnoha různých pramenů, a představuje soubor poznámek a komentářů k jednotlivým nástěnným malbám, či jejich souborů, pokud jde např. o thessalské či alexandrijské stély. Text je čtivý, překlepů jsem našel jen velmi málo. Diplomandka také nedospěla k syntetizujícímu závěru v teoretičtějším smyslu; její závěry shrnují zhruba její poznámky k diskutovaným památkám. Přes uvedené nedostatky práce podává ve svém celku slušný přehled hlavních památek helénistického nástěnného malířství, a je bezpochyby výsledkem značného úsilí i péle.

V celku jde tedy bezpochyby o práci pilnou, zajímavou jednotlivými poznámkami k výtvarným dílům i některými obecnějšími úvahami a lze ji doporučit k obhajobě.

V Praze dne 30. května 2011

Prof.PhDr Jan Bouzek, DrSc